

Judikatūras krājums

Lieta T-298/16

East West Consulting SPRL
pret
Eiropas Komisiju

Ārpuslīgumiskā atbildība – Pirmspievienošanās palīdzības instruments – Trešā valsts – Valsts publisks līgums – Decentralizēta vadība – Lēmums 2008/969/EK, Euratom – Agrinās brīdināšanas sistēma (ABS) – Brīdinājuma aktivizēšana ABS ietvaros – Savienības finanšu interešu aizsardzība – Komisijas “ex ante” apstiprinājuma atteikums – Līguma slēgšanas tiesību nepiešķiršana – Vispārējās tiesas kompetence – Pierādījumu pieņemamība – Brīdinājuma juridiskā pamata neesamība – Tiesības uz aizstāvību – Nevainīguma prezumpcija – Pietiekami būtisks tiesību normas, ar kuru privātpersonām piešķir tiesības, pārkāpums – Cēloņsakarība – Mantisks un morāls kaitējums – Līguma slēgšanas tiesību zaudēšana – Zaudēta iespēja iegūt citu līgumu slēgšanas tiesības

Kopsavilkums – Vispārējās tiesas (pirmā palāta) 2018. gada 14. decembra spriedums

- Prasība par zaudējumu atlīdzību – Pieņemamības nosacījumi – Savienības tiesas kompetence – Pārbaude pēc savas ierosmes*
(LESD 268. pants)
- Prasība par zaudējumu atlīdzību – Priekšmets – Tāda kaitējuma atlīdzība, kas esot nodarīts sakarā ar Komisijas lēmumu iekļaut prasītāju agrās brīdināšanas sistēmā (ABS), kā rezultātā valsts līgumslēdzējai iestāde nenoslēdza līgumu, kurš attiecās uz prasītāja vadītajam konsorcijsam piešķirtajām līguma slēgšanas tiesībām – Pieņemamība*
(LESD 268. pants un 340. panta otrā daļa)
- Prasība par zaudējumu atlīdzību – Pieņemamības nosacījumi – Pārbaude pēc savas ierosmes – Robežas*
(LESD 268. pants; Tiesas Reglamenta 113. pants)
- Tiesvedība – Pieteikums par lietas ierosināšanu – Formas prasības – Strīda priekšmeta noteikšana – Kopsavilkums par izvirzītajiem pamatiem – Prasības pieteikums, ar kuru tiek lūgts atlīdzināt kaitējumu, ko esot radījusi Savienības iestāde – Minimālās prasības – Grūti aprēķināms kaitējums*
(Vispārējās tiesas Reglamenta 76. panta d) punkts)
- Tiesvedība – Pierādījumu iesniegšana – Termiņš – Novēlota piedāvāto pierādījumu iesniegšana – Nosacījumi*
(Vispārējās tiesas Reglamenta 85. panta 1. un 3. punkts)

6. *Ārpuslīgumiskā atbildība – Nosacījumi – Prettiesiskums – Kaitējums – Cēloņsakarība – Kumulatīvi nosacījumi – Viena no nosacījumiem neesamība – Prasības par zaudējumu atlīdzību noraidīšana pilnībā*

(LESD 340. panta otrā daļa)

7. *Ārpuslīgumiskā atbildība – Nosacījumi – Prettiesiskums – Pietiekami būtisks Savienības tiesību pārkāpums – Nosacījums, ka iestādēm jābūt acīmredzami un nopietni pārkāpušām savas rīcības brīvības robežas – Savienības tiesību pārkāpuma turpināšana, neraugoties uz pasludināto spriedumu, kurā ir konstatēta pienākumu neizpilde, vai Savienības tiesas iedibinātās judikatūras esamību – Iekļaušana*

(LESD 340. panta otrā daļa)

8. *Komisija – Pilnvaras – Kopienas budžeta izpilde – Lēmums izveidot agrās brīdināšanas sistēmu, kura ļauj kā vienības, kas rada finanšu risku Savienībai, reģistrēt personas, attiecībā uz kurām Eiropas Birojs krāpšanas apkarošanai veic izmeklēšanu – Juridiskā pamata trūkums – Komisijas kompetences neesamība*

(LESD 5. pants; Komisijas Lēmums 2008/969)

9. *Iestāžu akti – Pamatojums – Pienākums – Apjoms – Pienākuma norādīt pamatojumu novērtējums atkarībā no lietas apstākļiem*

(LESD 296. panta otrā daļa; Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 41. panta 2. punkta c) apakšpunkts)

10. *Eiropas Savienības pašu resursi – Savienības finanšu interešu aizsardzība – Cīņa pret krāpšanu un citām nelikumīgām darbībām – Agrās brīdināšanas sistēma Komisijas kredītrikotāju un izpildaģentūru vajadzībām – Reģistrēšanas iemeslu nenorādīšana sistēmā iekļautajai personai – Tiesību uz aizstāvību un pienākuma norādīt pamatojumu pārkāpums*

(LESD 296. panta otrā daļa; Komisijas Lēmuma 2008/969 12. panta 2. un 3. punkts)

11. *Eiropas Savienības pašu resursi – Savienības finanšu interešu aizsardzība – Cīņa pret krāpšanu un citām nelikumīgām darbībām – Agrās brīdināšanas sistēma Komisijas kredītrikotāju un izpildaģentūru vajadzībām – Brīdinājuma aktivizēšana sistēmā attiecībā uz personu, par kuru netiek veikta nekāda izmeklēšana vai tiesvedība – Brīdinājuma juridiskā pamata neesamība – Nevainīguma prezumpcijas principa pārkāpums*

(Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 48. panta 1. punkts; Komisijas Lēmums 2008/969)

12. *Ārpuslīgumiskā atbildība – Nosacījumi – Prettiesiskums – Pietiekami būtisks tiesību normas, ar kuru privātpersonām piešķir tiesības, pārkāpums – Tiesību norma, kas piešķir tiesības privātpersonām – Jēdziens – Tiesības uz aizstāvību un nevainīguma prezumpcijas princips – Iekļaušana*

(LESD 340. panta otrā daļa; Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 48. pants)

13. *Ārpuslīgumiskā atbildība – Nosacījumi – Prettiesiskums – Pietiekami būtisks tiesību normas, ar kuru privātpersonām piešķir tiesības, pārkāpums – Tiesību norma, kas piešķir tiesības privātpersonām – Jēdziens – Pilnvaru sadalījuma starp iestādēm un dalībvalstīm sistēma – Iekļaušana – Nosacījums*

(LESD 5. pants un 340. panta otrā daļa)

14. *Ārpuslīgumiskā atbildība – Nosacījumi – Cēloņsakarība – Jēdziens – Pierādīšanas pienākums*

(LESD 340. panta otrā daļa)

15. *Ārpuslīgumiskā atbildība – Nosacījumi – Reāls un droši zināms kaitējums – Pierādīšanas pienākums*

(LESD 340. panta otrā daļa)

1. Skat. nolēmuma tekstu.

(skat. 84. punktu)

2. Savienības tiesas kompetencē ir izskatīt prasību atlīdzināt kaitējumu, ko uzņēmums esot cietis sakarā ar Komisijas lēmumu to iekļaut agrās brīdināšanas sistēmā (ABS) un tam sekojošo Savienības deleģācijas atteikšanos, pamatojoties uz šo lēmumu, indosēt tādu prasītāja vadītajam konsorcijam piešķirto līgumu par trešās valsts rīkotu decentralizētu publisku iepirkumu, kuru bija paredzēts finansēt Eiropas Savienībai. Proti, lai arī lēmumu izbeigt konkrēto iepirkuma procedūru ir pieņēmusi valsts līgumslēdzēja iestāde, prettiesiskuma, uz kuru ir norādīts prasības pamatojumā, avots tomēr ir kāda no Savienības iestādēm, orgāniem vai struktūrām un to nevar uzskatīt par tādu, kurā būtu vainojama kāda valsts varu pārstāvoša iestāde.

(skat. 86. un 91. punktu)

3. Saskaņā ar Reglamenta 113. pantu Vispārējā tiesa pēc savas ierosmes var pārbaudīt prasības pieņemamības nosacījumus, kuriem ir absolūts raksturs. Tomēr Savienības tiesa principā nevar balstīt savu nolēmumu uz tiesību pamatu, ko tā izvirzījusi pēc savas ierosmes, pat ja tas ir absolūts pamats, iepriekš neuzaicinot lietas dalībniekus iesniegt savus apsvērumus par minēto pamatu.

(skat. 92. punktu)

4. Pie prasības par ārpuslīgumisko atbildību prasītājam ir jāsniedz Savienības tiesai pierādījumi par apgalvotā kaitējuma pastāvēšanu un tā apmēru. Tomēr atsevišķos gadījumos, it īpaši tad, ja ir grūti aprēķināt apgalvoto kaitējumu, prasības pieteikumā nav jānorāda tā precīzs apmērs, nedz arī skaitliski jāizsaka prasītā atlīdzinājuma summa.

(skat. 96. un 97. punktu)

5. Skat. nolēmuma tekstu.

(skat. 101.–103. punktu)

6. Skat. nolēmuma tekstu.

(skat. 109. un 112. punktu)

7. Skat. nolēmuma tekstu.

(skat. 122.–124. un 145.–147. punktu)

8. Atbilstoši LESD 5. pantā noteiktajam kompetenču sadales principam katra iestāde darbojas to pilnvaru robežās, kas tai ir piešķirtas ar Līgumu. Turklāt atbilstoši tiesiskās drošības principam ikviena tiesību akta, ar ko ir paredzēts radīt tiesiskas sekas, obligātajam raksturam ir jābūt pamatotam ar Savienības tiesību normu, kura skaidri ir jānorāda kā juridiskais pamats un kurā ir noteikta juridiskā forma, kādā tiesību akts ir jāpieņem.

Līdz ar to W3b brīdinājuma attiecībā uz uzņēmumu reģistrēšanu agrās brīdināšanas sistēmā (ABS), piemērojot Lēmuma 2008/969 par agrās brīdināšanas sistēmu Komisijas kredītrikotāju un izpildaģentūru vajadzībām noteikumus, ir nelikumīga, jo nekāds pastāvošs juridiskais pamats nav ietvēris pilnvarojumu Komisijai pieņemt tādus noteikumus, kas var negatīvi ietekmēt to personu tiesisko stāvokli, uz kurām šāda veida brīdinājums tiek attiecināts. Turklāt, tā kā W3b brīdinājuma attiecībā uz minēto uzņēmumu reģistrēšanu ABS ir nenoliedzami ietekmējusi tās tiesisko stāvokli, Komisijai nav pamata apgalvot, ka Lēmuma 2008/969 normas, kas reglamentē šāda veida brīdinājumus, ir tikai parasti Savienības iekšēji vispārējā budžeta izpildes noteikumi. Tāpat Komisijai nav pamata atsaukties uz to, ka laikā, kad tā uzņēmumu reģistrēja ABS, Lēmuma 2008/969 juridiskā pamata neesamība oficiāli vēl nebija tikusi konstatēta. Proti, tāda konstatējuma neesamība nekādi netraucē minētajam uzņēmumam izskatāmajā prasībā par zaudējumu atlīdzību atsaukties uz šī lēmuma prettiesiskumu, lai saņemtu kompensāciju par kaitējumu, ko tas uzskata, ka ir cietis sakarā ar tā reģistrēšanu ABS.

(skat. 127.–130. punktu)

9. Skat. nolēmuma tekstu.

(skat. 132., 133. un 135. punktu)

10. Pienākuma norādīt nelabvēlīga tiesību akta pamatojumu mērķis ir, pirmkārt, sniegt ieinteresētajai personai pietiekamu informāciju, lai varētu noskaidrot, vai tiesību akts ir pamatots vai arī tajā, iespējams, ir pielauta kļūda, kas ļauj apstrīdēt tā spēkā esamību Savienības tiesās, un, otrkārt, ļaut šim pēdējām pārbaudīt šā tiesību akta likumību. No tā izriet, ka pamatojums ieinteresētajai personai principā ir jāpaziņo vienlaicīgi ar nelabvēlīgo lēmumu un ka pamatojuma trūkumu nevar novērst tādā veidā, ka ieinteresētā persona par lēmuma pamatojumu uzzina Savienības tiesā notiekošajā tiesvedībā.

Tas pats attiecas uz vēstuli, kurā Komisija oficiāli informē sabiedrību par to, ka attiecībā uz to agrās brīdināšanas sistēmā (ABS) ir reģistrēts W3b brīdinājums, iepriekš to neuzklausot, bet gan tikai atgādinot Lēmuma 2008/969 par agrās brīdināšanas sistēmu Komisijas kredītrikotāju un izpildaģentūru vajadzībām 12. panta 2. punktā minētos vispārīgos un abstraktos apstākļus. Šādi rīkojoties, Komisija brīdinājuma W3b attiecībā uz prasītāju reģistrēšanu ABS brīdī nav darījusi tai zināmus šīs rīcības iemeslus. Taču šāds pamatojums vēl jo vairāk ir nepieciešams tādēļ, ka pret šo uzņēmumu nebija uzsākta nekāda tiesvedība un ka valsts procesi attiecībā uz personām, kuras ir ar to saistītas, bija tikai pirmstiesas izmeklēšanas stadijā, nevis procesa tiesā stadijā, proti, vienīgajā stadijā, kas attiecīgajās dalībvalstīs var noslēgties ar spriedumu, kuram ir *res judicata* spēks. Turklāt Lēmuma 2008/969 12. panta precīza piemērojamība nav skaidra. Jo īpaši, raugoties uz šī lēmuma 12. panta 3. punktu, nav acīmredzami skaidrs, ka uz izmeklēšanu balstītā sistēmā W3b brīdinājumus var piemērot, jau sākot ar pirmstiesas izmeklēšanas stadiju.

(skat. 134. un 137. punktu)

11. Ar W3b brīdinājuma attiecībā uz uzņēmumu reģistrēšanu Komisijas agrās brīdināšanas sistēmā (ABS), piemērojot Lēmuma 2008/969 par agrās brīdināšanas sistēmu Komisijas kredītrikotāju un izpildaģentūru vajadzībām noteikumus, ir ticis pārķāpts Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 48. panta 1. punktā nostiprinātais nevainīguma prezumpcijas princips, jo nekāds pastāvošs juridiskais

pamats nav ietvēris pilnvarojumu Komisijai pieņemt tādus noteikumus un brīdī, kad minētais brīdinājums tika reģistrēts, uz minēto uzņēmumu tieši neattiecās neviens izmeklēšana vai tiesvedība, un tiesvedības, kas attiecās uz personām, kuras ir ar to saistītas, bija vien pirmstiesas izmeklēšanas stadijā. Tomēr pret šo uzņēmumu izturēšanās bija kā pret vainīgu krāpšanā vai nopietnu administratīvo kļūdu pieļaušanā, lai gan tā tieša vai netieša vaina tādā rīcībā vēl nebija pierādīta tiesā.

Šajā ziņā nevainīguma prezumpcijas princips nozīmē, ka tad, ja Komisija uzskata par vajadzīgu veikt preventīvus pasākumus sākumposmā, tai ir vajadzīgs juridiskais pamats, kas ļauj izveidot šādu brīdināšanas sistēmu un veikt ar to saistītus pasākumus, un šai sistēmai ir jābūt tādai, saistībā ar kuru tiek ievērotas tiesības uz aizstāvību, samērīguma princips, kā arī tiesiskās noteiktības princips, pēdējais no kuriem nozīmē, ka tiesību normām ir jābūt skaidrām un precīzām un to iedarbībai jābūt paredzamai, it īpaši, ja tās var nelabvēlīgi ietekmēt individuus.

(skat. 140. un 141. punktu)

12. Skat. nolēmuma tekstu.

(skat. 142. un 143. punktu)

13. Lai gan ar to vien, ka netiek ievērota kompetenču sadalījuma starp dažādām Savienības iestādēm sistēma, kuras mērķis ir nodrošināt Līgumos paredzētā institucionālā līdzsvara ievērošanu, nevis privātpersonu aizsardzību, nepietiek, lai izraisītu Savienības atbildību pret attiecīgajām privātpersonām, tas ir citādi gadījumā, kad kāds Savienības pasākums ir veikts, ne tikai neievērojot iestāžu kompetenču sadalījumu, bet arī – tās materiālo tiesību normu aspektā – tiesību normu, kas piešķir tiesības privātpersonām.

(skat. 144. punktu)

14. Skat. nolēmuma tekstu.

(skat. 159. punktu)

15. Skat. nolēmuma tekstu.

(skat. 163. un 164. punktu)